

Zorg op Al Qalam

Schooljaar 2019/2020

<i>Inleiding</i>	3
<i>Onze visie</i>	4
<i>Hoofdstuk 1</i>	5
Handelingsgericht werken - het kind centraal	5
Directe instructiemodel	6
Opbrengstgericht werken.	7
Waarnemen.....	8
Toetsresultaten	8
Analyse	8
Schoolzelfevaluatie	9
<i>Hoofdstuk 2</i>	9
Zorg op groepsniveau.....	9
Zorgniveaus – Zicht op ontwikkeling.....	9
Handelingsgericht werken op groepsniveau	10
Individueel handelingsplan, ontwikkelperspectief en groeidocument:.....	12
Intelligentietest	15
Viseon.....	15
<i>Hoofdstuk 3</i>	16
Zorg op schoolniveau	16
Intern begeleiders	16
Zorgoverleg	16
Groepsbesprekingen oktober – februari – juni	17
De leerlingbespreking.....	18
Klassenconsultatie en collegiale consultatie	18
Collegiale consultaties.....	19
Bewegingsonderwijs	19
Sociale veiligheid en schoolklimaat.....	19
Afspraken over dossiervorming	19
Tevredenheidonderzoeken	20
Communicatie	20
<i>Hoofdstuk 4</i>	21
Sneller of juist niet, meer of juist minder	21
Compacten en verrijken	21
Plusklas.....	21
Schakelklassen.....	22
Hulpklassen	22
Dyslexieprotocol.....	22
Dyscalculie.....	23
Overgang groepen 3 t/m 7	24
Kleuterverlenging	26
Versnelling van kleuterperiode in groep 2	31
<i>Hoofdstuk 5</i>	34
Zorg op bovenschools niveau – Passend Onderwijs	34
Rol van het Samenwerkingsverband en Gemeente	34
Het MultiDisciplinair overleg.....	35

Eerste deskundige	35
Centrum Jeugd-en Gezin	36
De schoolarts.....	36
Schoolmaatschappelijk werk.....	36
Logopedie.....	36
Fysiotherapie.....	36

INLEIDING

Voor u ligt een beschrijving van de (zorg)structuur van de islamitische basisschool Al Qalam. In dit document leest u hoe de zorg binnen onze school wordt vormgegeven, welke keuzes er worden gemaakt binnen het beleid gericht op de zorg en hoe wij denken aan de kwaliteitseisen van de onderwijsinspectie te voldoen. Na een tekstuele beschrijving is in een apart document schematisch aangegeven welke actoren, rollen, verantwoordelijkheden, procedures en tijdstippen tezamen het zorgsysteem vormen en daarmee onderdeel zijn van de kwaliteitszorg van Al Qalam.

Al Qalam is na de oprichting twaalf jaar geleden, inmiddels uitgegroeid tot een grote school. De huidige grootte van de school dwingt ons om te werken met duidelijke procedures en structuren. Vandaar: een vernieuwde beschrijving van onze zorgstructuur. Het is ons voornemen om naar beste kunnen alle ca. 450 leerlingen datgene te bieden waarmee we tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften van de kinderen.

Vier jaar geleden hebben wij afgesproken om handelingsgericht te gaan werken volgens de 1-zorgroute. Onze school volgt deze ontwikkelingen op de voet en er zijn grote stappen gezet om het handelingsgericht werken (hierna: HGW) goed te implementeren. Onze contacten met de ouders zijn vanzelfsprekend waar het gaat om de begeleiding van de leerlingen. De ouderbetrokkenheid is groot en de verwachtingen van zowel school als van de ouders zijn hoog. We zijn ons terdege bewust van onze opdracht om het maximale uit elke individuele leerling te halen. Dit leidt op een natuurlijke manier tot handelingsgericht werken in combinatie met een opbrengstgerichte mentaliteit.

Daarnaast geven we sinds 1 augustus 2014 binnen onze bestaande structuren vorm aan passend onderwijs. Dat betekent dat we onze verantwoordelijkheid nemen om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, een goede onderwijsplek te bieden.

Goed onderwijs en goede extra ondersteuning van een leerling in de klas vallen of staan met de leraar. Dat geldt ook voor passend onderwijs. De leraar staat er niet alleen voor: zij werkt samen met het team, de school en het samenwerkingsverband. Met passend onderwijs investeren we in opbrengstgericht werken voor alle leerlingen. Dit is volledig in logische samenhang met onze identiteit en onze visie, die daarbij aansluit.

ONZE VISIE

Onze identiteit vormt de basis van de school en is het samenbindende element binnen alle geledingen van de school. Hierdoor is ook het kader aangegeven van onze visie op de zorg binnen de school. We stellen vast dat het handelings- c.q. opbrengstgericht werken en het bieden van passend onderwijs naadloos aansluiten bij onze identiteit. Vanuit onze identiteit willen we al onze leerlingen uitgaande van hun eigen kwaliteiten en capaciteiten toerusten met die bagage die ze helpt om op hun eigen manier een positieve rol te vervullen in onze maatschappij. Daarbij is het goede contact dat we hebben met de ouders integraal onderdeel van onze visie: ouders en school bepalen samen de onderwijs- en opvoedbehoefte van de leerlingen.

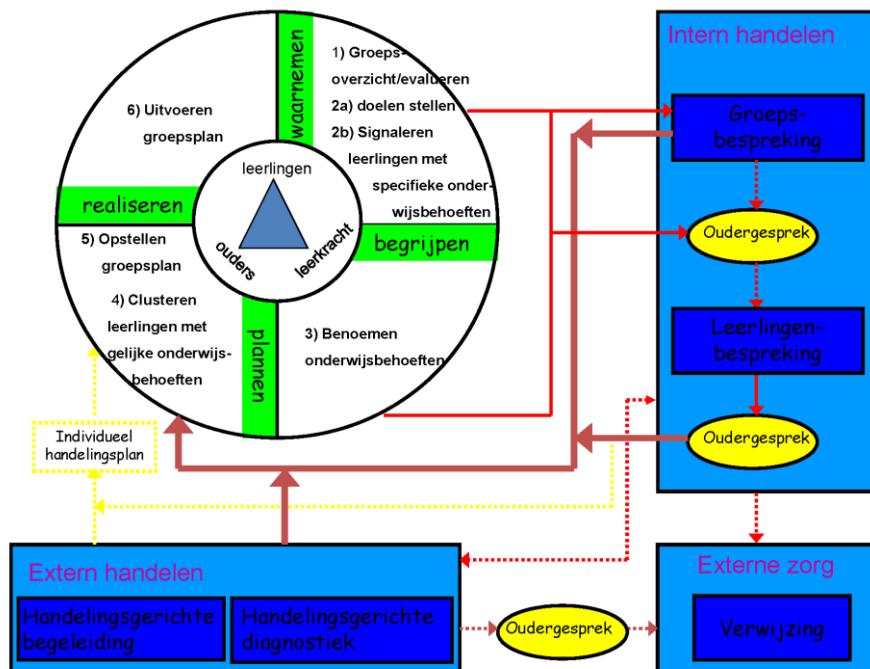
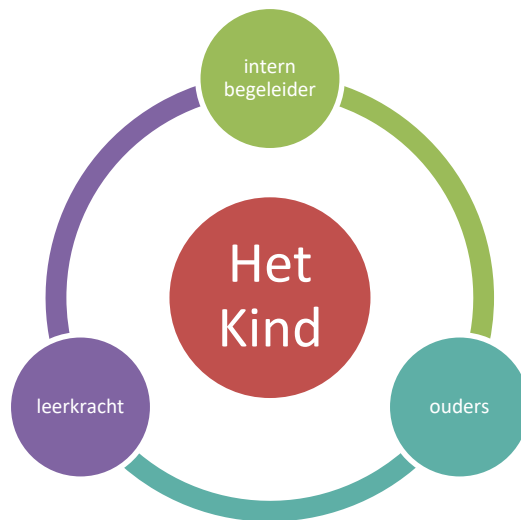
De leerlingzorg binnen Al Qalam is gebaseerd op de principes van handelingsgericht werken (HGW). De term 'zorg' kan ten onrechte de suggestie wekken dat er hierbij uitsluitend sprake is van leerlingen waarover extra zorg bestaat. Dit is echter niet het geval. Het is juist een term waarbij wordt bedoeld goed onderwijs te realiseren dat zoveel mogelijk is afgestemd op de onderwijsbehoeften van alle leerlingen. Het gaat om 'gewone' leerlingen en om de leerlingen die extra begeleiding nodig hebben omdat ze zich anders, langzamer of juist sneller ontwikkelen.

Handelingsgericht werken biedt een structuur om op een systematische wijze effectief bevonden kenmerken en kwaliteitsaspecten op het gebied van het onderwijsleerproces, zorg en begeleiding en kwaliteitszorg in het onderwijs op te nemen. We hechten het grootste belang aan effectief onderwijs. Dit kenmerkt zich door: interactie die aanzet tot reflectie, het hebben van hoge verwachtingen, het werken met het directe instructiemodel, en het bevorderen van eigen gemotiveerdheid om tot leren te komen.

HGW is systematisch werken volgens zeven uitgangspunten, waarbij we samenhang aanbrengen tussen mensen, processen en resultaten. De route in het onderstaande schema concretiseert de uitgangspunten van HGW en maakt duidelijk wie wat doet, wanneer, hoe en waarom. Het schema doet vermoeden dat de stappen elkaar één voor één opvolgen. In de praktijk kunnen ze echter door elkaar lopen en slaan we een stap over indien dat nodig blijkt. De route is flexibel en op maat toe te passen.

De uitgangspunten van HGW;

- De onderwijsbehoeften van leerlingen staan centraal.
- Het gaat om afstemming en wisselwerking.
- De leerkracht doet er toe.
- Positieve aspecten zijn van groot belang.
- We werken constructief samen met kind en ouders
- Ons handelen is doelgericht.
- De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant.

DIRECTE INSTRUCTIEMODEL

Het handelingsgericht werken vindt een schriftelijke neerslag in het groepsoverzicht en het daaruit voortkomende groepsplan. In de concrete praktijk van het lesgeven krijgen de lessen voor tenminste begrijpend lezen en rekenen vorm door middel van het gebruik van: het directe instructiemodel. Dit model biedt een logische opbouw van de les en een samenhangende manier van handelen die bewezen tot de beste resultaten leidt. De onderdelen die bij elke rekenles en begrijpend lezen les in elke groep terug te zien zijn:

- Activeren van de voorkennis
- Benoemen van het doel van de les

- Afstroom
- Evalueren van de les, en het geven van feedback.

OPBRENGSTGERICHT WERKEN.

We willen als school systematisch en doelgericht werken aan het maximaliseren van de prestaties van onze leerlingen: opbrengstgericht werken. Dat betekent dat elk kind de capaciteiten die het heeft maximaal ontwikkelt. De uitgangspunten van opbrengstgericht werken zijn geïntegreerd in handelingsgericht werken. De kenmerken van opbrengstgericht werken zijn:

- Toepasbaar op verschillende niveaus in de school (schoolniveau, groepsniveau en leerlingniveau)
- Werken met duidelijke meetbare doelen
- Evaluatieve cyclus:
  - Vaststellen van doelen en standaarden.
  - Verzamelen van informatie.
  - Registreren van de vorderingen.
  - Interpretieren van de vorderingen.
  - Nemen van beslissingen.

Voor Al Qalam betekent het bovenstaande dat we focussen op leeropbrengsten. Hierbij is de rode draad binnen het gehele onderwijs de aandacht voor de Nederlandse taal.

M.b.t. het behalen van doelen:

- voor de vakken rekenen en begrijpend lezen zijn tijdens een teamdag streefdoelen opgesteld. Bij het opstellen van deze globale streefdoelen is rekening gehouden met de kennis die we hebben over onze populatie. Hierbij speelt het feit dat vrijwel alle leerlingen op 4-jarige leeftijd binnenkomen met een (grote) taalachterstand een rol. We slagen er weliswaar in om deze achterstand in meer of mindere mate in te lopen, maar veel kinderen blijven gedurende hun tijd bij Al Qalam geconfronteerd met het feit dat alleen op school (goed) Nederlands gesproken wordt.
- Daarnaast biedt het werken met groepsplannen een continue aandacht voor te behalen doelen. In elk plan wordt aangegeven welk doel de leerkracht voor een bepaalde leerling verwacht te bereiken gedurende een bepaalde periode.

We volgen eveneens de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen; we weten dat leerontwikkeling hand in hand gaat met welbevinden en relatie. Voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling maken we vanaf groep 3 gebruik van het programma Viseon 2.0 . – leerlingen vanaf groep 5 vullen ook zelf dit programma in. De groepen 5 t/m 7 doen dit twee keer per jaar. Groep 8 gebruikt als tweede meetmoment een exit enquête uit het programma ‘Werken met Kwaliteit’, van Cees Bos.

Voor de kleuterbouw gebruiken we voor het volgen van de sociaal- emotionele ontwikkeling de onderdelen uit het programma Kijk!.

WAARNEMEN

Een belangrijk hulpmiddel om het opbrengstgericht werken meer inhoud te geven is het goed waarnemen en begrijpen. De leerkracht overlegt samen met de intern begeleider in de groepsbesprekingen en leerlingbesprekingen. De gegevens die verzameld worden vanuit het CITO LVS en vanuit de methodegebonden toetsen vormen de basis voor het groepsplan en de instructiegroep van de leerlingen. In het groepsplan wordt geclusterd naar onderwijsbehoeften:

Wie zijn de instructieonafhankelijke leerlingen?

Wie zijn de instructiegevoelige leerlingen?

Wie zijn de instructieafhankelijke leerlingen?

Bij het opbrengstgericht werken worden de volgende vragen gesteld:

1. Wat is het doel?
2. Wat heeft dit kind of deze groep nodig om dit doel te bereiken?
3. Welke positieve leerling kenmerken kunnen wij hierbij inzetten?
4. Hoe richten we het onderwijs in om dit doel te bereiken?

Met groepsplannen kan doel- en resultaatgericht gewerkt worden. De groepsleerkrachten kunnen op basis van alle gegevens een groepsoverzicht invullen waarin de onderwijsbehoeften van de leerling staan beschreven en - met het overzicht als vertrekpunt - een groepsplan maken. De lessen worden gegeven op basis van het groepsplan en aan de instructiegroepen zoals daarin beschreven en geclusterd.

Het opstellen van een groepsoverzicht en groepsplannen gebeurt in het administratie – en volgsysteem Parnassys.

TOETSRESULTATEN

Uiteraard spelen toetsresultaten een belangrijke rol binnen het HGW, maar ook de dagelijkse praktijk van observeren van leerlingen, nakijken van werk en gesprekken met leerlingen zijn van groot belang. We houden alle toetsresultaten bij in Parnassys, zodat de ontwikkeling van elke leerling goed te volgen is en duidelijk naar voren komt wanneer een interventie geboden lijkt.

- de methodegebonden gebonden toetsen die iets zeggen over de net geleerde stof.
- de toetsen van het CITO, die een beeld geven van het niveau van de totaal opgebouwde kennis van een vakgebied.

ANALYSE

Na afloop van een toetsperiode bepaalt de leerkracht welke leerlingen de gestelde doelen in het groepsplan gehaald hebben, en welke kinderen niet. Met name voor de leerlingen met een bijzondere toetsuitslag wordt door de leraren nader geanalyseerd hoe deze resultaten kunnen worden verklaard. Ook heroverweegt zij de onderwijsbehoefte van de betreffende leerling(en) en bedenkt hoe het onderwijs nog beter op deze leerling(en) is af te stemmen. Via groepsbesprekingen en leerlingbesprekingen worden de leraren hierbij door de IB-ers begeleid (zie hoofdstuk2).

SCHOOLZELFEVALUATIE

Toetsresultaten zijn een hulpmiddel om het rendement van het gegeven onderwijs te bepalen. Door toetsresultaten te analyseren willen we de het onderwijs op Al Qalam analyseren en verbeteren. De directeur maakt, in samenwerking met de IB-ers, twee keer per jaar een analyse van de CITO toetsen: een schoolzelfanalyse. Aan de hand van deze analyse worden concrete verbeteractiviteiten afgesproken. Trends in leerresultaten geven op schoolniveau richting aan het onderwijskundig beleid. Bij het maken van een schoolzelfevaluatie worden de groepen vergeleken met zichzelf: hoe deed deze groep het vorig schooljaar. Maar ook met dezelfde groepen in een ander schooljaar: hoe doen de verschillende groepen het door de jaren heen? De schoolzelfevaluatie wordt in een aparte vergadering met het hele team besproken. Uit deze vergadering komen (zodanig) verbeterplannen voort.

HOOFDSTUK 2

ZORG OP GROEPSNIVEAU

ZORGNIVEAUS – ZICHT OP ONTWIKKELING

Om een helder beeld van zorg en de daarmee samenhangende problematiek te krijgen, is het van belang onderscheid te maken in de niveaus van zorg. Eigenlijk benaderen we ons gehele onderwijs vanuit het begrip *zorg voor kwaliteit*. De niveaus van zorg die we onderscheiden, bevatten onderscheidende elementen van zorg, die gericht zijn op het handelen van de leerkracht en de organisatie. In de beschreven niveaus van zorg gaat het om de leerkrachtvaardigheden, die binnen de niveaus van belang zijn, waarbij de zorgniveaus 0-1-2 essentieel zijn. Hoe meer we daar de juiste dingen doen, hoe minder kinderen opschalen naar niveau 3-4-5.

Niveau 0: Klassenmanagement. Het gaat hierbij dan met name om de meest basale

voorwaarden van een goed voorbereide omgeving, waarbij bereikbaarheid van materialen, plaatsing van leerlingen, sfeer en klimaat in de ruimte enz. van groot belang zijn.

- Niveau 1:** Het pedagogisch klimaat en het didactisch handelen in de klas, waarbij de interactie tussen leerkracht en leerling gebaseerd is op onderling respect, vertrouwen, veiligheid, regels en afspraken binnen de context van het gekozen onderwijskundig concept en de identiteit van Al Qalam.
- Niveau 2:** Het groepsplan, zoals we dit vormgeven vanuit de cyclus van handelingsgericht werken en de “1-zorg-route”.
- Niveau 3:** Voor een kleine groep leerlingen, waarvoor de in niveau 2 uitgezette preventieve maatregelen niet de gewenste resultaten opleveren, schakelt de leerkracht de intern begeleider leerlingenzorg in, waarbij intern naar oplossingen voor extra zorg wordt gezocht en intern onderzoek wordt gedaan. Deze zorg wordt beschreven in de groepsplannen (curatief werken) of handelingsplannen. De zorg wordt uitgevoerd en geëvalueerd op didactisch en gedragsmatig vlak.
- Niveau 4:** Externe deskundigen worden ingeschakeld om nadere analyse te plegen van het geconstateerde probleem op didactisch en gedragsmatig vlak. Het ontwikkelingsperspectief (OPP) kan hier een mogelijke oplossing zijn.
- Niveau 5:** De grenzen van de zorg binnen de school zijn bereikt waar het de didactische en/of gedragsmatige mogelijkheden betreft en er wordt gedacht over een definitieve oplossing binnen of buiten de eigen school, andere basisschool of verwijzing SBO enz.)

Teneinde zoveel mogelijk leerlingen te kunnen begeleiden in zorgniveau 1 en 2 werken we handelings - en opbrengstgericht.

HANDELINGSGERICHT WERKEN OP GROEPSNIVEAU

HGW is een planmatige en cyclische werkwijze voor onderwijsprofessionals om individuele onderwijsbehoeften van kinderen te ontdekken en daarin te voorzien. Door de planmatige aanpak geeft het structuur bij het omgaan met verschil in behoeften tussen leerlingen in de klas. De cyclus van HGW bevat zes stappen, verdeeld over vier fasen die tenminste drie keer jaar doorlopen worden door de leerkracht, in samenwerking met de intern begeleider.

We werken volgens de vier fasen van HGW;

- Signaleren
- Analyseren
- Plannen
- Realiseren

Fase 1: Signaleren

In stap 1 wordt informatie over de leerling verzameld via de methode(overstijgende)toetsen zoals geregistreerd in Parnassys, observaties, gesprekken met leerlingen en hun ouders.

- Drie keer per jaar zijn er vanaf groep 4 gesprekken tussen leerkracht, ouders en leerling. Het eerste gesprek is het voortgangsgesprek, in november. In dit gesprek wordt teruggekeken op het afgelopen maanden en worden wederzijdse verwachtingen gedeeld. De leerling kan zelf aangeven waarin hij/zij extra geholpen wil worden of juist meer zelfstandig aan het werk wil gaan.
- Leerkrachten observeren voortdurend hun leerlingen. De interactie tussen leerlingen onderling en leerlingen met de leerkracht is een belangrijk observatiethema. Observaties worden gebruikt om antwoord te krijgen op vragen als: hoe gaan leerlingen om met taken, hoe reageren ze op instructie, hoe werken ze samen. Welk effect heeft het gedrag van de leerkracht, verbaal en non-verbaal op het gedrag, de werkhouding en de leerresultaten van de leerlingen. Naar aanleiding van de groepsbesprekingen is er de mogelijkheid voor de leerkracht om de intern begeleider te vragen in de groep te komen observeren.
- Daarnaast houden de leerkrachten drie keer per jaar volgens rooster individuele gesprekken met hun leerlingen. De gesprekken met de leerlingen vinden plaats na de afname van Viseon, zodat ook de zorgsignalen uit dit programma vertrouwelijk met de leerkracht besproken kunnen worden. Dit praten met de kinderen levert heel veel nuttige informatie op. Kinderen zijn heel goed in staat om zelf hun (onderwijs) behoeften aan te geven. Het stimuleert de motivatie en het eigenaarschap van leerlingen bij hun ontwikkeling. Daarbij leveren gesprekken met leerlingen – waarin zij zich serieus genomen weten – een positief effect op m.b.t. de relatie tussen leerkracht en leerling.

In stap 2 stelt de leerkracht SMART geformuleerde doelen op voor de leerlingen en selecteren zij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Tot slot zijn wij proactief in het zoeken van contact met de ouders. Samenwerking tussen school, ouders en kinderen bevordert het welbevinden en het leren van de kinderen.

Fase 2: Analyseren

In stap 3 worden onderwijsbehoeften van afzonderlijke leerlingen benoemd. Er wordt gesignaleerd met behulp van methodegebonden toetsen. De leerkrachten nemen deze toetsen bij de leerlingen af zoals in de diverse handleidingen wordt aangegeven. De resultaten van de leerlingen worden sinds dit schooljaar door de leerkrachten ingevoerd in ons systeem Parnassys. Daarnaast worden in januari en in juni de toetsen van het CITO afgenomen. Aan de hand van de toetsen van het CITO kunnen we nagaan of de kinderen de leerstof over een langere periode kunnen vasthouden en toepassen. Wanneer we bij een leerling problemen signaleren met de leerstof, dan wil dat nog niet altijd zeggen dat sprake is van een serieus (leer)probleem. Daarvoor is het noodzakelijk meer zicht te krijgen op de

aard van de gemaakte fouten. Het is belangrijk om eerst systematisch en gericht na te gaan – te analyseren – wat er wel en wat er (nog) niet beheerst wordt. We gebruiken hiervoor alle informatie die ons ter beschikking staat; methodegebonden toetsen, resultaten op de CITO toetsen, informatie uit gesprekken met de ouders of met de leerling zelf en observaties. Een goede analyse geeft informatie over problemen met specifieke onderdelen van de lesstof en hoe de leerling daar mee omgaat.

Fase 3: Plannen

Vervolgens worden in stap 4 leerlingen met gelijke onderwijsbehoeften geclusterd tot subgroepen, we noemen we dit de A, B,- en C groepen. A= instructieonafhankelijk, B= instructiegevoelig, C = instructieafhankelijk. Per subgroep wordt gekeken wat de ondersteuningsbehoefte is en hoe de leerkracht hierop kan inspelen. In stap 5 stelt de groepsleerkracht een plan op voor een bepaalde periode. In het plan wordt ook de individuele leerling apart genoemd met een apart handelingsplan, dan wel een groeidocument. Een groepsplan bevat schriftelijke richtlijnen voor het onderwijs aan alle leerlingen in de (sub)groep. Het bevat de didactische en pedagogische doelen en de benodigheden voor het onderwijs in de komende 8 tot 12 weken. Door het werken met groepsplannen geven we uitvoering aan de vigerende visie in het basisonderwijs dat extra begeleiding zoveel mogelijk in de eigen groep dient plaats te vinden.

Bij Al Qalam stellen we plannen op voor de vakken rekenen, begrijpend lezen, technisch lezen en spelling. In de kleuterbouw stellen we 2x per jaar een plan voor de taal/ de woordenschatontwikkeling en voor rekenen.

Fase 4; Realiseren

In de laatste stap wordt het plan uitgevoerd. Periodiek, om de drie maanden, vindt er een groepsbespreking plaats. Hierin wordt het plan geëvalueerd. In de groepsplannen stelt de leerkracht doelen op uitgaande van hoge, maar realistische verwachtingen. Enerzijds evalueren we aan de hand van de methodegebonden toetsen, anderzijds evalueren we na afname van de CITO toetsen in januari en juni of onze schooleigen streefdoelen zijn behaald. Zie bijlage; streefdoelen per 3-10-2015. Er worden nieuwe doelen geformuleerd en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften geselecteerd. Het maken van de groepsoverzichten en groepsplannen is een continu proces door alle schooljaren heen. Omdat alle informatie duidelijk is beschreven is deze ook gemakkelijk overdraagbaar bij de overgang van de klas naar het volgende schooljaar. Daarnaast wordt er bij de groepsbespreking ook gekeken naar de behoefte van de leerkracht en overlegd hoe hierin voorzien kan worden.

De leerkrachten kunnen op twee manieren ondersteund worden bij de praktijk van het lesgeven: coachen door de intern begeleiders of waar nodig door een externe. Vaak een ambulante begeleider vanuit het SWV.

Incidenteel werken we naast het groepsoverzicht en de groepsplannen met nog drie andere documenten: het individuele handelingsplan, het ontwikkelperspectiefplan en het groeidocument.

Individueel handelingsplan

We maken onderscheid tussen twee gebieden: de cognitieve ontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Uit de groepsbespreking komt een leerlingbespreking voort.

Voorafgaand aan de leerlingbespreking vult de leerkracht het formulier leerlingbespreking in en mailt dit aan de intern begeleider. In deze bespreking brengen de leerkracht en de intern begeleider de bijzondere zorg in kaart die bestaat over een individuele leerling. Deze zorg dient evident te zijn. We baseren ons op de verschillende observatie- en volgsystemen binnen Al Qalam. Voor het bepalen van de cognitieve ontwikkeling bij de kleuters: het systeem Kijk! En de toetsen van het CITO Taal voor Kleuters en Rekenen voor Kleuters. In de groepen 3 t/m 8 baseren we ons – naast de resultaten op de methodegebonden toetsen - voor de cognitieve ontwikkeling op de toetsen van het CITO.

Voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling maken we gebruik van Kijk! en Viseon 2.0. Daarnaast zijn de gegevens die de leerkracht verkrijgt door observatie in de groep een belangrijk gegeven om iets te kunnen zeggen over de taakgerichtheid, spanningsboog en het vermogen om te concentreren van een leerling.

Ontwikkelperspectiefplan

Het streven is alle leerlingen zo lang als goed is voor het welbevinden en de ontwikkeling van de leerlingen, bij de groep te houden. Wanneer echter onomstotelijk blijkt dat de aangeboden lesstof – ook met hulp in de instructieafhankelijke groep (C-groep) niet meer aansluit bij het cognitieve niveau van de leerling, kunnen we overgaan tot het opstellen van een eigen leerlijn en een daaraan gekoppeld ontwikkelperspectiefplan. Het lukt dan aantoonbaar niet (meer) om binnen de basisondersteuning tegemoet te komen aan de onderwijsbehoefte van de leerling. Bij Al Qalam gaan we hiertoe in principe niet eerder toe over dan in groep 6. De (onvoldoende) resultaten op de CITO toetsen zijn hiervoor leidend, naast alle andere informatie over de leerling die ons ter beschikking staat. De overweging een eigen leerlijn met een daarom gekoppeld ontwikkelperspectiefplan kan aanleiding zijn voor de het afnemen van een intelligentieonderzoek. Hiermee kan worden onderbouwd dat de leerlingen de einddoelen voor groep 8 voor één of meerdere vakgebieden niet zal halen.

We hebben de volgende criteria opgesteld waaraan voldaan moet zijn eer we over gaan tot het opstellen van een ontwikkelperspectief .

- De leerling is besproken in het wekelijkse IB-overleg. De directeur was bij dit overleg aanwezig.
- Er heeft onderzoek plaatsgevonden naar de oorzaak en de ernst van de leerproblemen (bv. IQ onderzoek).
- Er is contact geweest met een deskundige waarvan verslag is gemaakt. In het verslag moet duidelijk zijn dat ook de deskundige van mening is dat een aangepaste leerstofplanning

voor de leerling noodzakelijk is.

-Er is contact geweest met de leerling en de ouders over de huidige resultaten en de motivatie voor een aangepast leerstofaanbod. Ouders moeten akkoord gaan met deze aanpassing en op de hoogte zijn van de eventuele consequenties voor wat betreft de uitstroom van de leerling.

Op basis van het verwachte eindniveau worden tussendoelen gesteld die leidend zijn voor het leerstofaanbod. Inmiddels is er een tijdpad opgesteld om te komen tot implementatie van Passende Perspectieven. Voor de vakken rekenen en taal zal de eigen leerlijn gebaseerd zijn op de Passende Perspectieven. Leerlingen die ondanks alle inspanningen van de school het niveau 1F niet behalen op 12-jarige leeftijd werken eveneens met een ontwikkelingsperspectiefplan. Hun programma zal o.a. gebaseerd zijn op Passende Perspectieven.

Binnen Passende Perspectieven zijn drie leerroutes ontwikkeld; met behulp van deze leerroute kan de school een passend aanbod realiseren. Leerlingen met minder cognitieve capaciteiten die uitstromen naar vmbo bbl/kader (met of zonder LWOO) worden in leerroute twee geplaatst; de nadruk ligt op belangrijke onderdelen binnen 1F die voor de doorstroom noodzakelijk zijn. Leerlingen met minder cognitieve capaciteiten die uitstromen naar praktijkonderwijs worden in leerroute drie geplaatst; hierbij wordt de nadruk gelegd op onderdelen uit 1F, die zij gezien hun leercapaciteit aankunnen, en die relevant zijn voor hun toekomstperspectief

Onderstaande tabel geeft een indicatie voor de relatie tussen uitstroomniveau, intelligentieniveau en het ontwikkelingsperspectief.

Uitstroomniveau	intelligentieniveau	Indicatie ontwikkelingsperspectief voor RW, TL en BL
PRO	IQ 55-80	Eindniveau groep 5
LWOO basis /kader	IQ 75-90	Eindniveau groep 6
LWOO basis/kader	IQ 80-90 en een specifieke stoornis	Eindniveau groep 6 voor het betreffende vakgebied
LWOO basis/kader	IQ 90-120 en sociaal-emotionele problemen	Eindniveau groep 7

Groeidocument.

Wanneer een leerling beter geholpen lijkt met extra ondersteuning of met plaatsing op het SBO of SO, stelt de school eveneens een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) op in samenspraak met de ouders. Het ontwikkelingsperspectiefplan beschrijft hoe dicht de leerling gestelde doelen kan benaderen en welke extra ondersteuning daarvoor nodig is. Ouders hebben wettelijk een instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP. Het ontwikkelingsperspectiefplan bevat in ieder geval - onderbouwd - de te verwachten

uitstroombestemming van de leerling (niveau voortgezet onderwijs), de ondersteuning en de begeleiding en, indien aan de orde, de afwijkingen van het onderwijsprogramma. In samenhang met het OPP werken de scholen in ons Samenwerkingsverband met het zogenoemde Groeidocument. In dat Groeidocument staan de stappen van basis- naar extra ondersteuning en wordt geattendeerd op relevante externe partners (bijv. jeugdhulpverlening). De betrokkenheid van de ouders, maar ook van de leerling zelf is in het Groeidocument uitgangspunt.

INTELLIGENTIETEST

Een enkele keer kunnen we aan de ouders de afname van een intelligentietest voorleggen. Heel algemeen gesteld doen we dit wanneer we meer inzicht nodig hebben in vastgestelde problematiek bij een leerling. Dit kan zowel cognitieve- als gedragsmatige problematiek betreffen. Om tot de aanvraag van een intelligentietest te komen moet de leerling besproken zijn in leerling-besprekingen en in het wekelijkse zorgoverleg van de drie intern begeleiders in aanwezigheid van de directeur. Hij moet toestemming gegeven hebben voor een eventuele aanvraag. Hiertoe baseert hij zich voornamelijk op de wens c.q. de vastgestelde noodzaak tot het instellen van een eigen leerlijn met daaraan gekoppeld een groeidocument en/of ontwikkelingsperspectief. In principe volgt voorafgaand op een IQ – aanvraag een individueel handelingsplan waarin beschreven staat welke aanpassingen er al voor de leerling in de klas zijn gemaakt. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het verminderen van het aantal te maken opdrachten voor een of meerdere vakken, het aanpassen van het huiswerk, hulp van de remedial teacher, of juist compacten of verrijken van de lesstof. Voor leerlingen in groep 8 die eventueel uitstromen naar het LWOO of het PRO is een recente intelligentietest een van de voorwaarden om te mogen instromen in een van deze leerwegen

WISEON

Naast onze betrokkenheid bij de opbrengsten, willen we ook alle aandacht geven aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. Om deze te monitoren nemen we vanaf groep 3 een vragenlijst sociaal-emotionele ontwikkeling af: Viseon 2.0. Vanaf groep 5 vullen de leerlingen dit ook zelf in. De leerlingen in de groepen 5, 6 en 7 vullen de lijst twee keer per jaar in. De uitslag van Viseon wordt met de leerlingen vanaf groep 5 besproken. Hierdoor kunnen we vaststellen of zorgsignalen die de leerling zelf heeft aangegeven in de eerste afname zijn opgepakt en eventuele interventies tot verbetering hebben geleid. Ook hierbij komt de cyclus van handelingsgericht werken aan de orde: plan – do- check- act. In de groepen 3 en 4 worden opvallende resultaten met de kinderen besproken in het kindgesprek. De uitkomsten van Viseon worden meegenomen in de groepsbesprekingen. In groep 8 nemen we een exit enquête af uit via het programma Werken met Kwaliteit.

ZORG OP SCHOOLNIVEAU

INTERN BEGELEIDERS

Al Qalam is een grote basisschool met 23 groepen. Uiteraard is de leerkracht in eerste instantie de professional die aan de hand van haar dagelijks handelen met de kinderen waarbij ook observeren en analyseren een plek heeft, de eerst aangewezen als het gaat om het vast stellen welke leerlingen welke onderwijsbehoeften hebben. De leerkrachten worden bij hun dagelijks handelen ondersteund, gecoacht en geadviseerd door intern begeleiders. De intern begeleiders kijken mee met de leerkracht naar de kwaliteit van het lesgeven. Dit betreft alle aspecten: klassenmanagement, didactisch en pedagogisch handelen, maar ook: hoe wordt het werk nagekeken, hoe wordt de zelfstandigheid van de leerlingen gestimuleerd, hoeveel ruimte krijgen de leerlingen om zelf aan het woord te zijn en op welke wijze wordt er vorm gegeven aan coöperatief leren. Om goed op de hoogte te zijn van het reilen en zeilen in de groepen voeren de intern begeleiders gedurende het gehele schooljaar klassenbezoeken uit, bij voorkeur met een kijkwijzer. De ingevulde kijkwijzer wordt met de leerkrachten nabesproken. We zien hierdoor het handelen in de klassen als een gedeelde verantwoordelijkheid van leerkrachten en intern begeleiders. De intern begeleider is de achtervang, de terugval, het luisterend oor, maar ook degene die stimuleert en leerkrachten er toe aanzet zich te houden aan de schoolafspraken en steeds oog te hebben voor de hoge verwachtingen die we hebben van onze leerlingen.

De leerkrachten en de intern begeleiders sparren voortdurend met elkaar. Naast de contacten i.v.m. de klassenbezoeken, ook roostermatig via de groeps- en leerlingbesprekingen. De ib-ers zijn verantwoordelijk voor de gang van zaken rondom de juiste afname van toetsen met het accent op de toetsen die volgens de toetskalender van het CITO worden afgenomen.

De ib-er organiseert, coördineert en bewaakt de leerlingenzorg binnen de school. De oriëntatie op zorg heeft de focus op afstemming omdat we menen dat dit het meeste recht doet aan elk afzonderlijk kind

Om de zorg binnen de school gedegen vorm te geven, zijn er drie intern begeleiders (hierna: ib-ers) werkzaam

Hafsa Benaissa	kleuterbouw
Faouzia el Hachmi Stitou	groep 3 t/m 5
Khadija Belhj	groep 6 t/m 8

ZORGOVERLEG

De intern begeleiders hebben elke week op vrijdag zorgoverleg. In dit overleg worden opvallende zaken uit de groeps- en leerling-besprekingen teruggekoppeld. Doel van dit overleg is ook om elkaars deskundigheid te consulteren en andere invalshoeken mee terug te nemen uit dit overleg. Ook de bevindingen tijdens klassenbezoeken maken deel uit van de agenda van dit overleg. Behalve de ib-ers is de directeur eveneens aanwezig bij dit overleg als eindverantwoordelijke voor de zorg binnen de school. Dit overleg wordt een kort verslag gemaakt.

De intern begeleider wordt in omschreven als; de spin in het web en een medewerker met een helikopterview, dit impliceert dat de taakafbakening nooit strak en compleet kan zijn. Globaal en samengevat vallen de volgende werkzaamheden onder de verantwoordelijkheid van de intern begeleiders:

- Het begeleiden, coachen en ondersteunen van de leerkrachten.
- Het uitvoeren van klassenconsultaties met daaraan gekoppeld feedbackgesprekken.
- Bewaken toetsafnames en alles wat hier mee samenhangt: zowel methodegebonden- als CITO toetsen.
- Het houden van groeps- en leerlingbesprekingen.
- Het coördineren van - en deelname aan - zorggesprekken met de ouders.
- Opstellen van individuele handelingsplannen, ontwikkelingsperspectieven, groeidocumenten en aparte leerlijnen.
- Het bewaken van aparte leerlijnen.
- Het houden van oplossingsgerichte onderlinge intervisie en wekelijks zorgoverleg.
- Het organiseren van het SchoolOnderSteuningsteam.
- Het onderhouden van contacten met de schoolarts en het schoolmaatschappelijk werk, de leerplichtambtenaar, de functionaris van het Sociaal Jeugd Team, de VVE-peuterspeelzalen, het voortgezet onderwijs en het samenwerkingsverband.

GROEPSBESPREKINGEN OKTOBER – FEBRUARI – JUNI

De groepsbesprekingen zijn in het jaarrooster opgenomen, het zijn belangrijke momenten in de HGW-cyclus. De kennis die de leerkracht heeft over de vaardigheden van haar leerlingen, wordt in de groepsbespreking met de intern begeleider gedeeld en kritisch onder de loep genomen. Samen gaan de leerkracht en de intern begeleider na waar ontwikkeling mogelijk stagneert en wat eventuele verklaringen hiervoor zijn. Wanneer de leerkracht zelf handelingsverlegen blijkt, of niet te kunnen komen tot een verklaring en een daaraan gekoppelde oplossing, is dit een reden om de casus in te brengen in het wekelijkse zorgoverleg van de ib-ers.

Een goede voorbereiding van het gesprek is essentieel. De leerkracht vult voorafgaand aan het gesprek een formulier groepsbespreking in met bespreekpunten en eventuele hulpvragen; zie bijlage voorbereiding groepsbespreking. De intern begeleider leidt de bespreking en coacht de leerkracht bij het zoeken naar oplossingen en aanpakken die voor haar zowel wenselijk als haalbaar zijn.

Bespreekpunten zijn;

- De organisatie, sfeer en communicatie in de groep.
- Welbevinden van de leerlingen, de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- De cognitieve ontwikkeling: de toetsgegevens en de leeropbrengsten.
- Leerlingen die extra begeleiding nodig hebben worden aangemeld voor de leerlingbespreking.

Daarnaast wordt geëvalueerd of het opstellen van het groepsplan en het clusteren van leerlingen probleemloos is verlopen en of het groepsplan reëel uitvoerbaar is gebleken. De intern begeleider maakt aantekeningen van het gesprek en legt eventuele afspraken vast in het digitale dossier van elk kind.

De groepsbespreking is niet bedoeld om uitgebreid in te gaan op de onderwijsbehoeften van een individuele leerling. Als de leerkracht een leerling uitgebreid wil bespreken, dan wordt er een leerlingbespreking gepland.

DE LEERLINGBESPREKING

Als in de groepsbespreking blijkt dat een leerling nader besproken dient te worden dan volgt een leerlingbespreking. Het doel van het gesprek is antwoorden te krijgen op de hulpvraag van de leerkracht of van vastgestelde of veronderstelde onderwijsbehoefte van de leerling. De leerlingbespreking vindt plaats met de leerkracht en de intern begeleider. De intern begeleider kan de leerling voorafgaand aan de bespreking observeren om uit eigen waarneming gericht mee te kunnen denken met de leerkracht. De intern begeleider brengt kinderen uit de leerlingbespreking altijd in tijdens het zorgoverleg op vrijdag.

KLASSENCONSULTATIE EN COLLEGIALE CONSULTATIE

Klassenconsultaties en observaties zijn onmisbaar in de ondersteuning en de begeleiding van de leerkrachten. De directeur en de intern begeleiders kunnen de bezoeken uitvoeren met het oog op verschillende doelen en om verschillende redenen:

- teneinde de leerkracht te begeleiden.
- teneinde zich een beeld te vormen van de doorgaande lijn in de school.
- teneinde zich een beeld te vormen van de didactiek van een bepaald vak.
- teneinde zich een beeld te vormen van de groepsdynamiek, het samenwerkend leren.
- teneinde de leerkracht te beoordelen.

Bij het bezoek gebruiken we bij voorkeur een kijkwijzer, eventueel een die we zelf ontworpen hebben en volledig gericht is op het doel van het bezoek. Het bezoek wordt nabesproken met de leerkracht. In dit nagesprek is het belangrijk dat de leerkracht zich bewust wordt van de eigen vaardigheden, gewoontes, beelden en opvattingen. Dit alles in relatie tot de interactie met en het lesgeven in de groep.

COLLEGIALE CONSULTATIES

Omdat we een lerende organisatie zijn, hechten we groot belang aan collegiale consultaties. De manier waarop de leerkrachten worden ingeroosterd kan per keer verschillen. De directie kan – naar aanleiding van bezoeken door intern begeleiders – vast stellen welke collega's iets van elkaar kunnen leren, maar het is ook mogelijk dat de collega's zelf aangeven bij wie men op bezoek wil gaan en met het oog op welk leerpunt. De leerkrachten bespreken met elkaar hun ervaringen, leerpunten en tips naar aanleiding van het bezoek. Hiervan maken ze een kort verslag waarin ze aangeven wat ze opgevallen is bij de desbetreffende collega; een verslag met zowel tips als tops. Wij streven naar een veilige en open sfeer, zodat leerkrachten optimaal gebruik kunnen maken van elkaars talenten en elkaar kunnen raadplegen.

BEWEGINGSONDERWIJS

Naast de zorg voor de cognitieve ontwikkeling hechten we veel belang aan een gezonde lichamelijke en motorische ontwikkeling. Daarom worden de gymlessen vanaf groep 3 door een vakleerkracht, Naomi Degen, verzorgd. De jongens vanaf groep 6 krijgen les van een vakdocent ingehuurd bij sport.gouda.

SOCIALE VEILIGHEID EN SCHOOLKLIMAAT

Al Qalam is ooit opgericht juist vanuit de visie om de kinderen van onze doelgroep een veilige thuishaven te bieden van waaruit zij zich in alle rust kunnen ontwikkelen. We hechten dan ook groot belang aan sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat. Er is een coördinator pesten benoemd, Merjem Kasimi. Merjem heeft de opleiding gedragspecialist gevolgd en is aanspreekpunt als het gaat om pesten.

KIVA biedt een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid.

De directeur neemt volgens rooster vragenlijsten sociale veiligheid af. Deze lijsten worden bij zowel leerlingen vanaf groep 5, teamleden als ouders afgenomen. Hier komen eventueel aanbevelingen uit voort.

AFSPRAKEN OVER DOSSIERVORMING

De overgang naar het werken met Parnassys in het schooljaar 2015-2016, bracht een transitie met zich mee van het papieren dossier naar het digitale dossier. De papieren dossiers van de afgelopen jaren bevinden zich in de archiefkasten in de ib-kamer. Ook materiaal waarvan we op dit moment van implementatie nog niet duidelijk hebben waar het

in Parnassys te vinden moet zijn, brengen we voorlopig onder in deze dossierkasten. Voorbeeld: kopieën van afgenomen ADHD vragenlijsten. De meeste gegevens vanaf dit schooljaar zijn echter digitaal. Ouders hebben recht op inzage in het dossier van hun kind, ze kunnen hiertoe een afspraak maken met de intern begeleider van hun kind.

Wanneer derden inzage in het dossier willen hebben moeten ouders hiervoor schriftelijke toestemming geven. Dit doet zich bijv. voor bij bespreking in het Schoolondersteuningsteam of bij het opstellen van een groeidocument.

TEVREDENHEIDONDERZOEKEN

We toetsen ons eigen handelen steeds. Doen we de goede dingen en doen we die dingen goed? Teneinde feedback te krijgen en te bepalen of en hoe we ons handelen en onze structuren moeten bijstellen, bevragen we in een cyclisch proces zowel ouders als leerlingen als teamleden. Deze onderzoeken betreffen o.a. ons onderwijs, het didactisch- en pedagogisch handelen en het schoolklimaat. De adjunct-directeur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van deze onderzoeken, het terugkoppelen van de uitkomsten in de stuurgroep en het voorstellen en ondernemen van acties die eventueel voortkomen uit de resultaten op de vragenlijsten.

COMMUNICATIE

Een belangrijk uitgangspunt van HGW is de communicatie met de ouders. Wij zijn er van overtuigd dat een goede communicatie tussen school en ouders het sociaal-emotioneel functioneren, de werkhouding en de schoolprestaties van de leerlingen doet toenemen. Wij zien de ouders als educatieve en pedagogische partners : ouders en school gaan samen in het proces van het begeleiden en opvoeden van de kinderen.

We zijn proactief in het zoeken van contact met de ouders en er zijn veel spontane contacten tussen ouders en school. Hierbij maken we ook gebruik van email en whatsapp.

Er zijn ook planmatige contacten met de ouders. Deze momenten zijn opgenomen in het jaarrooster. Terugkerende contactmomenten zijn

- Het voortgangsgesprek 3 maanden na de start van het schooljaar.
- De rapportgesprekken in februari en juni.
- De inloop elke ochtend bij de kleuterbouw (van 8.45 uur – 9.00 uur) tijdens dit moment is het de bedoeling dat de ouders meespelen met hun kind.
- De periodieke ouderbijeenkomsten in de groepen 1 t/m 3.
- De maandelijkse koffieochtenden voor de moeders.
- De gesprekken naar aanleiding van de entreetoets in de groepen 6 en 7.
- De advies gesprekken voortgezet onderwijs in groep 8.

Daarnaast zijn er de gesprekken naar aanleiding van de leerlingbespreking, het opstellen van een ontwikkelingsperspectief of groeidocument en de contacten met de ouders in het SOT.

Tot slot: ouders zijn altijd welkom bij Al Qalam voor een gesprek met de leerkracht, intern begeleider of directie. Als het werk het toelaat: zonder afspraak.

HOOFDSTUK 4

SNELLER OF JUIST NIET, MEER OF JUIST MINDER

COMPACTEN EN VERRIJKEN

Meerbegaafde leerlingen hebben bepaalde leereigenschappen, die 'gemiddelde' leerlingen niet hebben. Ze hebben bijvoorbeeld weinig behoefte aan instructie, herhalingsstof en oefenstof. Ze hebben een hoog werktempo en vaak een didactische voorsprong. Wanneer deze ontwikkeling gepaard gaat met voldoende inzicht in en beheersing van de lesstof, dan kan in overleg met de leerkracht, de intern begeleider, de leerling en eventueel de ouders de leerstof worden aangepast. Voor deze leerling wordt dan een selectie gemaakt uit het basisaanbod, het zg. compacten, aangevuld met verrijkingsstof. In het groepsplan wordt aangegeven welke lesstof deze leerling minimaal moet maken.

Om goed te kunnen beoordelen of een kind kan compacten wordt ervoor gekozen een leerling te pre-toetsen. Alleen onderdelen die de leerling nog niet beheerst worden dan aangeboden.

PLUSKLAS

We willen bij Al Qalam zo goed mogelijk afstemmen op ál onze leerlingen. Dat betekent dat we alert zijn op de zorg die we bieden aan kinderen die meer of andere instructie nodig hebben, maar we zien in toenemende mate ook kinderen die meer uitdaging nodig hebben. In de kleutergroepen spreken we van kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Uit Kijk kunnen we signalen uit halen, maar ook uit de persoonskenmerken van de kinderen kan een ontwikkelingsvoorsprong worden vermoed. Tevens speelt natuurlijk de visie van ouders een grote rol en kan de overdracht vanuit de peuterspeelzaal ook helpend zijn om een ontwikkelvoorsprong te herkennen.

Deze kinderen hebben vaak de volgende persoonskenmerken:

- Snel van begrip
- Een goed geheugen
- Veel fantasie
- Brede belangstelling
- Neemt de leiding in het spel
- Gevoel voor humor

- Oudere vriendjes, veel omgang met oudere kinderen
- Grote zelfstandigheid
- Leergierig
- Adequaat gebruik van een grote woordenschat.

Wanneer kinderen verschillend van deze eigenschappen hebben, wordt er uitdaging geboden door het aanbieden van materiaal en werkjes in de kleine kring op hun niveau.

Vanaf groep 3 wordt er gesproken van mogelijk meer/hoogbegaafde kinderen. Deze kinderen worden vaak gesignaleerd doordat ze de toetsen van het LOVS zeer goed maken. Het is van belang dat wij ons realiseren dat deze kinderen vaak onderpresteren, alleen rekening houden met de resultaten in het LOVS is dus niet voldoende. Wanneer we er niet zeker van zijn kan een IQ-onderzoek geïndiceerd zijn, zodat we de onderwijsbehoeften van het betreffende kind beter kunnen vaststellen en daar op kunnen afstemmen.

Deelname in de plusklas wordt met het kind en de ouders besproken en vindt plaats na schriftelijk akkoord door de ouders. In de plusklas ligt het accent op zelfstandigheid, analytisch denkvermogen, verschillende oplossingsstrategieën en praktijkopdrachten bv. van techniek en natuur. De plusklas wordt geleid door Lilian van der Poel, van XL-leren.

SCHAKELKLASSEN

Elk jaar ontvangen we subsidie van de gemeente Gouda om een aantal schakelklassen taal in te richten. De kleuterbouw heeft schakelklassen taal, net als groep 3 en 4. In de schakelklas ontvangen leerlingen in een kleinere setting de reguliere lessen. Omdat de groepen in de schakelklassen (behoorlijk) kleiner zijn, is er meer gelegenheid voor interactie en persoonlijke aandacht. In de loop van de jaren hebben we geconstateerd dat schakelklassen in de onderbouw het meeste rendement opleveren.

Het rendement van de schakelklassen vertaalt zich hierdoor niet steeds uitsluitend in een grotere taalopbrengst; we zien ook opbrengsten op het sociaal-emotionele vlak. De ouders tekenen voor deelname in de schakelklas, deelname wordt aan het eind van elk schooljaar in opdracht van de gemeente Gouda geëvalueerd door Onderwijsadvies. Dit bureau is ook aangesteld voor monitoring en coaching van de schakelklas en de schakelklasleerkrachten.

HULPKLASSEN

Vanaf groep 3 zijn er steeds drie parallelgroepen. Dit biedt ons de mogelijkheid om ook op groepsniveau intensief af te stemmen op leerlingen. We kunnen er voor kiezen om leerlingen uiteraard met instemming van de ouders, met een min of meer vergelijkbare onderwijsbehoefte in een groep te plaatsen. Hierdoor wordt het niet alleen mogelijk om bijzonder goed af te stemmen op het niveau van de leerlingen, ook de leerlingen in de twee andere parallelgroepen kunnen van meer afgestemde aandacht en lessen profiteren.

DYSLEXIEPROTOCOL

Al Qalam hanteert de volgende definitie van dyslexie:

Dyslexie is een stoornis die wordt gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren van het accuraat of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

We volgen in grote lijnen de richtlijnen zoals die zijn opgenomen in het dyslexieprotocol. Dit houdt in dat de resultaten op lees- en spellinggebied nauwlettend worden gevolgd. Dit gebeurt met de toetsen die beschreven staan in het protocol "Leesproblemen en dyslexie groep 1 en 2' en 'Leesproblemen en dyslexie groep 3 – 8'. Kinderen die extra hulp op lees - ofspellingsgebied nodig hebben worden begeleid. Ze krijgen meer aandacht en instructie. Dit zijn de kinderen die zorg krijgen op zorgniveau 1,2,3.

Niveau 1: goed leesonderwijs bieden in de klas.

Niveau 2: extra zorg en inoefenen in de groep door de leerkracht.

Niveau 3: specifieke interventies door de leerkracht.

Niveau 4: diagnostiek en behandeling door externen.

In de groepsplannen staan de interventies per leerling beschreven. Na de afname van CITO DMT en AVI worden evaluaties van de kinderen in zorgniveau 3 beschreven in Parnassys.

De methodes die wij gebruiken sluiten aan bij de zorgniveaus. Veilig leren lezen sluit aan bij niveau 1 en 2. Voor niveau 3 is Bouw aangeschaft.

In de groepen 4 tot en met 8 werken we met estafette. Dit sluit ook aan bij niveau 1 en 2. Voor niveau 3 hebben we de schoolafpraak Ralflezen gemaakt. In alle groepen 4 t/m 8 zijn er groepjes van kinderen gemaakt die met de eigen leerkracht minimaal 1 uur in de week extra lezen volgens de Ralfi principes.

In het geval van een vermoeden van dyslexie adviseren wij ouders een onderzoek aan te vragen. In verband met criteria die de zorgverzekeraars hanteren kunnen wij dit advies pas geven na drie opeenvolgende keren een V score (E) score op de DMT-toets. Hier zal in het algemeen sprake van zijn vanaf eind groep 5. Voor ons handelen in de groep is een dyslexieverklaring niet van meerwaarde. De meerwaarde moet zich bewijzen in het voortgezet onderwijs. Daarom zullen wij meestal niet eerder dan in groep 7 de ouders wijzen op de mogelijkheid én het belang van een dyslexie verklaring.

DYSCALCULIE

Er is geen simpele test die uitspraken doet over het wel of niet bestaan van dyscalculie. Wanneer rekenproblemen niet overgaan met extra oefening en het kind met andere vakken wel goed presteert, moet er op taakniveau onderzoek worden gedaan. Dit betekent dat er onderzoek wordt gedaan naar de uitvoering van rekentaken.

Een intelligentieonderzoek is niet meteen nodig. Er moet eerst gekeken worden hoe het kind een rekentaak uitvoert en of de basisfeiten en procedures wel gekend en geautomatiseerd zijn. Ook moet nagegaan worden of het kind voldoende onderwijs heeft gehad en of er bijvoorbeeld geen emotionele problemen zijn. Verder is van belang te kijken naar de gebruikte rekenmethode en is ook het taalniveau van groot belang, want rekenen is veel taliger dan vaak wordt gedacht. De taligheid van het rekenen heeft zo wie zo invloed op de rekenprestaties van onze leerlingen die in de regel pas vanaf groep 1 veel tijd in een volledig Nederlands talige omgeving doorbrengen. Binnen Al Qalam stellen we alleen een vermoeden van dyscalculie vast. Dit vermoeden wordt uitgesproken in een leerlingbespreking. Bij het achterblijven van de rekenontwikkeling zal er vanaf groep 5 in overleg met de leerling en de ouders een aparte leerlijn worden opgesteld aan de hand van Passende Perspectieven Rekenonderwijs.

Signalen die kunnen wijzen op dyscalculie

De leerling:

- gebruikt simpele procedures (blijft bijvoorbeeld lang op de vingers tellen in plaats van te werken met clusters van getallen; 5, 10, 100 etc.)
- maakt veel fouten in een stapsgewijze aanpak
- heeft problemen met de volgorde van de te nemen stappen bij een bepaalde strategie
- kan geen associaties maken met eerder opgedane kennis
- heeft problemen met de plaats van getallen
- maakt veelvuldig omkeringen van getallen

Verder zijn er een aantal algemene problemen bij kinderen met leerstoornissen te herkennen:

- trager tempo
- een ongunstig aanpakgedrag: een passieve of impulsieve aanpak
- een minder goed werkend korte termijngeheugen
- een minder efficiënt gestructureerd lange termijngeheugen
- problemen met het vasthouden van de instructie
- problemen om snel de essentie van een opdracht te doorzien
- minder flexibiliteit in het overschakelen van het ene naar het andere niveau
- moeite het eigen werk te controleren en te reflecteren op eigen werk
- emotionele problemen, bijvoorbeeld faalangst

(Bron: Stichting Balans)

OVERGANG GROEPEN 3 T/M 7

Elk schooljaar hebben we te maken met het nemen van beslissingen over het verlengen van een jaargroep. Onder overgang verstaan we elke normale overgang van een kind naar een volgend schooljaar.

In dit hoofdstuk beschrijven wij welke kinderen in aanmerking komen voor een doublure en welke procedure wij hanteren om te komen tot een beslissing. Het is niet mogelijk om een criterialijst op te stellen dat we afvinken om te komen tot een beslissing doubleren. Elk kind is anders en niet van elk kind dat op basis van scores of sociaal-emotionele ontwikkeling eventuele in aanmerking zou komen voor doubleren, lijkt gebaat bij een doublure.

Allereerst willen we duidelijk stellen dat we op de hoogte zijn met de heersende mening van deskundigen dat zittenblijven weinig effect zou sorteren. Maar met de kennis van onze doelgroep en een ervaring van inmiddels meer dan tien jaar, stellen wij dat voor onze doelgroep extra onderwijstijd wel resultaat oplevert. Wij zien die resultaten bij een aantal leerlingen zowel in de toename van de opbrengsten op de CITO toetsen in de volgende jaren, als wel in een groei in persoonlijkheid.

Een of meer van de navolgende aspecten kunnen aanleiding zijn om een verlenging te overwegen:

- Leerachterstand.
- Problemen t.a.v. de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Problemen in de thuissituatie.

In samenspraak met de ouders, de leerling, de groepsleerkracht(en) en de intern begeleider wordt het totale ontwikkelingsproces van het kind besproken. Tijdens deze gesprekken staan de volgende zaken centraal;

- + De ontwikkeling op sociaal-emotioneel gebied.
- + De ontwikkeling op leerstofgebied.
- + De voorgeschiedenis van de leerling.
- + Het te verwachten ontwikkelingsbeeld bij een eventuele verlenging.
- + Het te verwachten ontwikkelingsbeeld bij een eventuele overgang.
- + De stimulerende en belemmerende factoren.
- + De onderwijsbehoeften.

De volgende instrumenten en/of personen kunnen we inzetten om tot een gewogen advies van doubleren of verlengen te komen:

- Het CITO LVS
- VISEON
- De methodegebonden toetsen
- Observaties in de klas op verschillende aspecten zoals: taakgerichtheid, concentratie, spanningsboog, omgaan met regels, speelsheid e.d.

- Het leerling-dossier
- Verslagen van groeps- en leerlingbesprekingen
- De ouders
- De leerling zelf
- Externe deskundigen zoals de schoolarts, de schoolmaatschappelijk werkster, de orthopedagoog van ons onderwijs advies bureau e.d.

Beslissingsprocedure overgang

We beschrijven hier de procedure. maar betekent niet dat de gehele procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van wanneer er twijfel ontstaat bij een leerkracht, ouders, of intern begeleider over een overgang, wordt de procedure besproken en eventueel toegepast.

- De leerling wordt besproken tijdens de leerling-besprekingen.
- De ib-er bespreekt de leerling tijdens de wekelijkse intervisie met de andere ib-ers.
- De leerkracht verwerkt interventies in het groepsplan of het individueel plan. n.a.v. de gesignaleerde problematiek en handelingsgerichte adviezen en voert het plan uit.
- De zorg en begeleiding die gerealiseerd is in november, december en januari wordt bij het rapportgesprek in februari geëvalueerd met de ouders en de intern begeleider. De resultaten van de CITO toetsen van januari en de methodegebonden toetsen worden bij de gesprekken betrokken, alsmede de observaties en de gegevens uit het VISEON (afname november).
- We kunnen besluiten tot de afname van een intelligentietest of tot inschakelen van de ambulante begeleidster van het samenwerkingsverband.
- Eventueel nemen we tussentijds nogmaals toetsen af.
- We komen alleen tot het besluit doubleren als ouders te kennen geven hier positief tegenover te staan. Hierin wijken we af van het gangbare: de mening van de school is doorslaggevend. Wij zijn van mening dat doubleren geen positief effect zal hebben wanneer de ouders – die wij serieus nemen als educatieve en pedagogische partners - er niet achter staan.
- Wij forceren geen beslissingen, bij sommige leerlingen is het belangrijk hen tijd te geven tot aan het eind van het schooljaar alvorens een beslissing te nemen.

KLEUTERVERLENGING

De wet Primair Onderwijs stelt dat de kalenderleeftijd van een kind niet langer bepalend is voor de overgang naar een volgende groep. De school is wettelijk verplicht het onderwijs zo in te richten, dat de leerling in beginsel binnen een tijdvak van acht jaar de basisschoolperiode doorloopt. De keuze voor het bepalen van de lengte van de kleuterperiode heeft vooral te maken met de doorgaande ontwikkeling van de leerling. De voortgang in de totale ontwikkeling is voor ons bepalend, waarbij het sociaal-emotioneel

welbevinden van de leerling en de te behalen leerwinst, belangrijke aspecten zijn. De keuze voor versnelling of verlenging van de kleuterperiode wordt duidelijk gemotiveerd en beargumenteerd. Bij het nemen van deze beslissing zijn de groepsleerkracht(en), ouders, de intern begeleider en de onderbouwcoördinator betrokken.

Ieder leerjaar wordt bekeken of leerlingen zich voldoende hebben ontwikkeld om over te kunnen gaan naar een volgende groep. Bij twijfel over het verloop van de ontwikkeling worden deze leerlingen uitvoerig besproken. De school garandeert een ononderbroken ontwikkeling door het observeren van elke leerling aan de hand van:

- het volg- en registratiesysteem Kijk!,
- het stellen en behalen van individuele doelen .
- het evalueren van de opbrengsten.

Voor alle leerlingen geldt dat doorstroom naar de volgende groep alleen plaatsvindt als de leerling voldoende is toegerust voor het aanbod in desbetreffende groep.

Als school hanteren wij een zorgvuldig beleid rond verlenging van onze (najaars)leerlingen. Hieronder wordt aangegeven op welke gronden wij deze beslissing nemen.

Volgen van de ontwikkeling

Elke leerling wordt nauwkeurig geobserveerd door de groepsleerkracht(en). De ontwikkeling wordt gevolgd m.b.v. het registratiesysteem van de nieuwe methode Kijk!. In januari en juni worden alle leerlingen, die tenminste 4 maanden onderwijs gevolgd hebben, getoetst met behulp van de Cito-toetsen (Rekenen voor Kleuters en Taal voor Kleuters). De leerkracht kijkt gericht naar de onderwijsbehoeften van de leerling en naar de kindkenmerken. We gaan hierbij uit van de totale ontwikkeling van de leerling.

Deze totale ontwikkeling omvat de volgende aspecten en sluit aan bij de leerlijnen:

- Sociaal-emotionele ontwikkeling (o.a. rekening kunnen houden met anderen, zelfverzekerdheid)
- Werkhouding en concentratie (o.a. omgaan met uitgestelde aandacht)
- Zelfstandigheid en zelfredzaamheid
- Taal-/spraakontwikkeling
- Ontwikkeling m.b.t. de beginnende geletterdheid (o.a. auditieve en visuele discriminatie, analyse en synthese)
- Ontwikkeling m.b.t. de beginnende gecijferdheid (o.a. getalbegrip, begripsvorming)
- Speel-werkgedrag
- Ontwikkeling van de fijne en grove motoriek

Najaarsleerlingen

De leerlingen die in oktober, november en december geboren zijn, noemen wij najaarsleerlingen. De najaarsleerlingen worden nauwgezet geobserveerd door de leerkracht. Leerlingen die in oktober, november of december jarig zijn en mogelijk doorstromen, worden ook in januari en juni gescreend met behulp van de Cito-toetsen Rekenen voor Kleuters en Taal voor Kleuters.

Criteria overgang van groep 1 naar groep 2

De signalering van de leerkracht is het eerste uitgangspunt om na te denken over verlenging. Leerlingen van groep 1 gaan naar groep 2 wanneer ze vijf jaar worden in de maanden vóór januari van dat schooljaar. Dit zijn de oudste kleuters. De leerlingen die na januari 5 jaar worden, blijven jongste kleuter. Wanneer een leerling een achterstand heeft op meerdere ontwikkelingsgebieden, sociaal emotioneel (te) jong is, onvoldoendes haalt op de CITO toetsen én de leerkracht er bovendien vanuit gaat dat deze leerling voldoende heeft aan het volgen van nog een jaar het normale onderwijsaanbod, dan blijft deze leerling een jaar langer in groep 1.

Criteria overgang van groep 2 naar groep 3:

Een leerling stroomt in principe door van groep 2 naar groep 3 als hij/zij aan de volgende criteria voldoet:

Criteria	Meetinstrument
De leerling bereikt vóór 31 december van het kalenderjaar van overgaan de leeftijd van 6 jaar. De leerling bereikt de leeftijd van 7 jaar in groep 2.	De leerling-administratie
De leerling voldoet aan de gestelde doelen van groep 2	<p>Het leerdoelenregistratiesysteem behorend bij de methode 'Kijk'. Met nadruk op de ontwikkelingsgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • auditieve waarneming • beginnende geletterdheid • logisch denken • visuele waarneming • ruimtelijke oriëntatie • grote motoriek • kleine motoriek <p>CITO kleutertoetsen taal en rekenen</p> <p>Wanneer een kind op de Cito Taal voor kleuters M2 en/of Cito Rekenen M2 scoort op E- of D-niveau of een laag C-niveau kan verlenging groep 2 worden overwogen.</p> <p>Controletaak fonemisch bewustzijn uit de werkmap fonemisch bewustzijn van het CPS.</p>
De leerling is in sociaal-emotioneel opzicht rijp voor een overgang naar groep 3.	- De observatielijsten behorend bij Kijk! Met nadruk op de ontwikkelingsgebieden:

	<ul style="list-style-type: none"> - Relatie met andere kinderen - Relatie met volwassenen - Taakgerichtheid en zelfstandigheid - zelfbeeld - De resultaten op Viseon voor kleuters - De observaties van de leerkracht en de onderwijsassistente.
	Indien nodig en beschikbaar, externe onderzoeksgegevens.

Als een leerling nog onvoldoende vaardigheden heeft ontwikkeld om te kunnen deelnemen aan het aanvankelijk lees- en schrijfprogramma en het rekenprogramma van groep 3, is dat een reden om over te gaan tot verlenging in groep 2. Tegelijk dient aangetoond te zijn dat verlenging van groep 2 in belangrijke mate zal bijdragen aan de ontwikkeling van de benodigde vaardigheden. Bij verlenging van groep 2 is de verwachting dat deze ontwikkeling nog een (bijna) volledig schooljaar in beslag zal nemen.

Tijdpad

Maand in het schooljaar	Actie
Juni Leerling zit in groep 1	De eerste aanzet tot het nemen van een overgangsbeslissing begint in juni van groep 1.
Nieuw schooljaar Leerling zit in groep 2	De leerkracht past het groepsoverzicht aan, aan de hand van de huidige onderwijsbehoeften van de leerling. De leerkracht zet de leerling in de verlengde instructiegroep voor het ontwikkelingsgebied waar de leerling extra zorg voor nodig heeft.
September	De leerkracht voert een kindgesprek met de leerling waarin centraal staat wat de (onderwijs)behoefte is van de leerling De leerkracht voert een gesprek met de ouders om te bespreken of de leerling specifieke (onderwijs)behoeften heeft. De leerkracht past de onderwijsbehoefte aan in het groepsoverzicht en wijzigt (evt.) de aanpak en de doelen
Oktober - december	De leerkracht observeert de leerling aan de hand van het registratiesysteem van Kijk!
November	De leerkracht observeert het sociaal emotioneel welbevinden van de leerling aan de hand van Viseon voor kleuters De leerkracht werkt het groepsoverzicht bij met de gegevens uit de observatielijsten

	<p>De leerkracht bespreekt de zorg met de intern begeleider en de onderbouwcoördinator tijdens de leerlingbespreking. De leerkracht evalueert de aanpak en de doelen met de intern begeleider.</p> <p>Tijdens het voortgangsgesprek met de ouders in november worden de eerste bevindingen met de ouders gedeeld. Ook wordt hen verteld wat zij thuis extra kunnen doen en wat er op school aan extra ondersteuning wordt geboden.</p>
Januari	<p>De leerling maakt de Cito-toets Taal en Rekenen.</p> <p>De leerkracht screent de leerling aan de hand van de controletaak fonemisch bewustzijn.</p>
februari	<p>Bij het rapportgesprek in februari bespreken de leerkracht(en) hun twijfels of de leerling met ingang van het volgend schooljaar wel naar groep 3 kan gaan. In dit gesprek wordt ook aangegeven hoe de ouders de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren en op welke wijze men daar thuis eventueel aan bij zou kunnen dragen.</p>
Februari – april	<p>De leerkracht volgt de leerling nauwgezet en ononderbroken in zijn ontwikkeling. (Zie aanpak september – november)</p>
Mei	<p>De leerkracht vertelt dat de leerling zeer waarschijnlijk Of definitief groep 2 zal verlengen.</p> <p>Gekoppeld aan die beslissing geeft de leerkracht ook aan hoe het kind bij de groep 2 verlenging willen begeleiden. Dit wordt in het groepsplan vastgelegd.</p>
Mei – juni	<p>De leerkracht volgt de leerling nauwgezet en ononderbroken in zijn ontwikkeling (Zie aanpak september – november)</p> <p>De leerling maakt de Cito-toets Taal en Rekenen.</p>
Juli	<p>De leerkracht zet in het tweede rapport dat de leerling groep 2 zal verlengen.</p> <p>De leerkracht vermeldt duidelijk in het groepsoverzicht de onderwijsbehoeften van de leerling</p> <p>De leerkracht stelt voor de volgende leerkracht in het groepsplan, een plan op voor deze leerling.</p> <p>De leerkracht nodigt de ouders uit voor een afsluitend gesprek en legt uit welke stappen er volgend schooljaar genomen worden ten behoeve van de ontwikkeling van de leerling.</p>

In het algemeen is een verlengd kleuterjaar alleen zinvol, indien

- besluit tot verlenging zeer zorgvuldig is genomen, in overleg met de intern begeleider en de ouders.
- bepaalde achterstanden aangepakt en zeer waarschijnlijk met goed gevolg weggewerkt kunnen worden.
- de leerling niet toe is aan het uitvoeren van een groot aantal klassikale activiteiten.
- de leerling niet de juiste houding en instelling heeft om werkopdrachten uit te voeren.

Indien besloten wordt tot kleutergroep verlenging zal een ondersteunend lesaanbod worden opgesteld voor de leerling gericht op het verder ontwikkelen van specifieke vaardigheden. Dit leidt altijd tot het opnemen van de leerling in de subgroep van het groepsplan en zo nodig tot het opstellen van een gericht handelingsplan. Dit dient opgesteld te worden in overleg met de huidige leerkracht van de leerling.

VERSNELLING VAN KLEUTERPERIODE IN GROEP 2

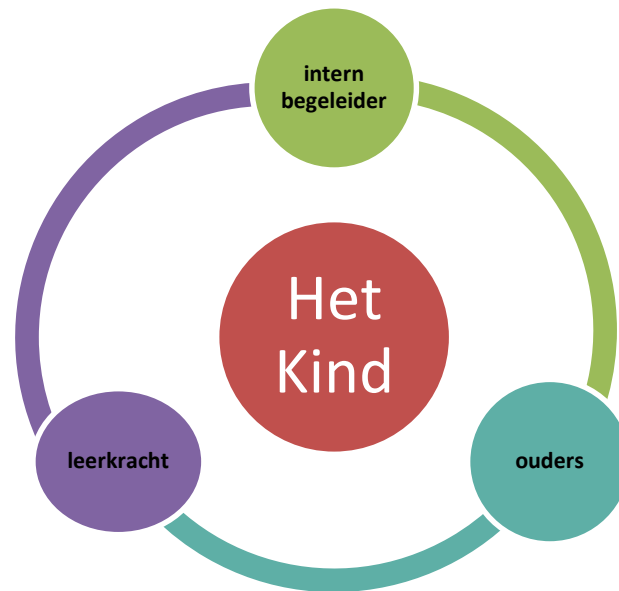
Soms zijn leerlingen op meerdere ontwikkelingsgebieden verder dan hun leeftijdsgenoten. Vaak blijkt dit al in groep 1. De leerkracht kan dan in overleg met de ouders en de intern begeleider beslissen dat een leerling eerder met groep 2 mee gaat draaien om hem/haar de ontwikkelingskansen te geven waar hij /zij aan toe is. Of de leerling vervolgens door zal gaan naar groep 3 hangt af van de volgende aspecten:

- De werkhouding; een leerling moet langere tijd achter elkaar door kunnen blijven werken, gemotiveerd zijn om te werken en de leerling moet ook uit zichzelf regelmatig kiezen voor ontwikkelingsmaterialen.
- De taal- en leesontwikkeling; spreekt de leerling in goed opgebouwde zinnen, heeft het een rijke woordenschat, beheerst hij de leesvoorwaarden, heeft hij /zij interesse in lezen en kan het al mkm-woorden lezen.
- De sociale ontwikkeling; speelt het met kinderen van groep 2, voelt het zich thuis bij deze leeftijdsgroep en heeft de leerling aansluiting in de groep. Emotioneel stabiel en zelfvertrouwen hebben.
- Spelontwikkeling; is er sprake van gevorderd rollenspel, zoekt het kind ook naar extra uitdagingen in het spel, kiest het ook voor moeilijke activiteiten.
- Fijne motoriek dient voldoende ontwikkeld zijn om te kunnen leren schrijven.
- Rekenontwikkeling; goed kunnen tellen, meten, wegen en logisch kunnen denken.
- Het kind moet snel van begrip zijn, een goede concentratie hebben, een brede belangstelling hebben en goed gemotiveerd zijn om naar groep 3 te gaan.

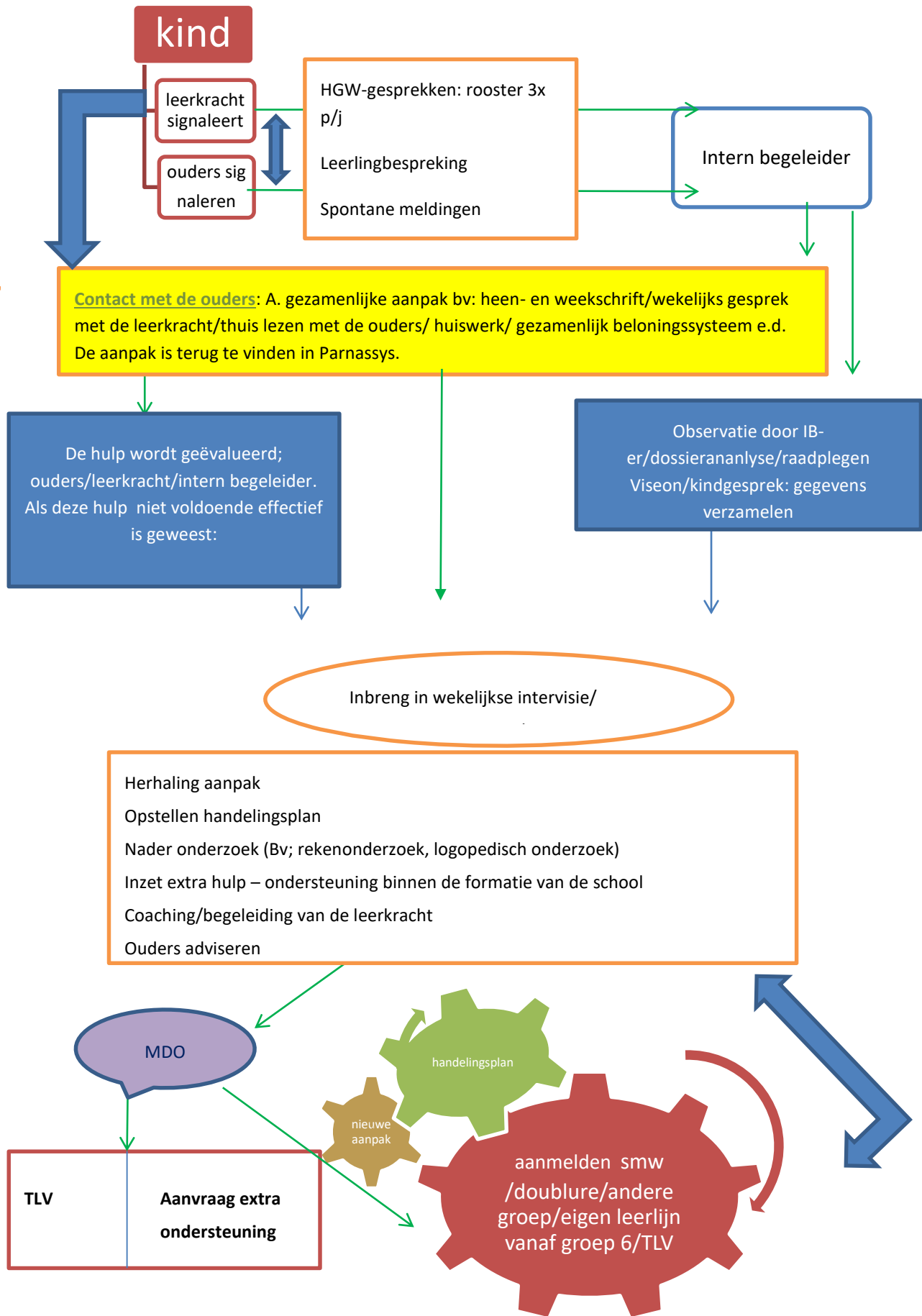
Over het algemeen geldt dat leerlingen bij wie overwogen wordt om vroegtijdig naar groep 3 te gaan een duidelijke voorsprong moeten hebben op meerdere ontwikkelingsgebieden, alles goed mee kunnen doen met groep 2 en liefst nog iets beter presteren, gedurende

langere tijd. In de praktijk komen we slechts in zeer uitzonderlijke gevallen voor deze keus te staan.

Zowel de school als de ouders staan om het kind. Samen willen we de best mogelijke zorg geven.

ROL VAN HET SAMENWERKINGSVERBAND EN GEMEENTE

Passend onderwijs legt een zorgplicht bij scholen. Dat betekent dat wij er sinds 1 augustus 2014 voor verantwoordelijk zijn om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Daarvoor werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden. Om ervoor te zorgen dat alle kinderen een passende plek krijgen, hebben scholen regionale samenwerkingsverbanden gevormd. In het primair en het voortgezet onderwijs zijn in totaal 152 samenwerkingsverbanden opgericht (77 in het po en 75 in het vo). In deze samenwerkingsverbanden werken het regulier en speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) samen. De scholen in het samenwerkingsverband maken afspraken over onder andere de begeleiding en ondersteuning die alle scholen in de regio kunnen bieden en over welke leerlingen een plek kunnen krijgen in het speciaal onderwijs. Ook maakt het samenwerkingsverband afspraken met de gemeenten in de regio over de inzet en afstemming met (jeugd)zorg. De afstemming met gemeenten wordt belangrijker. Gemeenten hebben nu al taken die van belang zijn voor het realiseren van passend onderwijs, zoals leerlingenvervoer, onderwijshuisvesting en leerplicht. Vanaf januari 2015 zijn daar jeugdhulp, bevordering van participatie en maatschappelijke ondersteuning bij gekomen. Door goede afspraken te maken, kan ondersteuning vanuit de gedachte ‘één kind, één plan’ worden gerealiseerd en wordt versnippering voorkomen. De samenwerkingsverbanden hebben een aantal taken:

De basisondersteuning op alle scholen in de regio vaststellen.

- Een dekkend aanbod van onderwijsondersteuning vormen. Dit zorgt ervoor dat er voor alle kinderen een passende plek is.
- De toewijzing van extra onderwijsondersteuning regelen.
- Vaststellen welke kinderen een plek kunnen krijgen in het speciaal onderwijs
- Het budget voor extra begeleiding op school verdelen.
- De afspraken worden vastgelegd in het ondersteuningsplan.

Voortkomend uit het Passend Onderwijs en de rol van het samenwerkingsverband hierin, heeft Al Qalam een SchoolOndersteuningsProfiel opgesteld. Wij bieden basisondersteuning. D.w.z. dat we voor veel kinderen een passende onderwijsplek bieden. Hiermee geven we aan dat we ook kinderen met gediagnosticeerde ADHD, vermoeden van dyslexie, ADD, zwakkere cognitie e.d. binnen onze school onderwijs bieden. De grenzen van onze mogelijkheden zijn vastgelegd in het SchoolOndersteuningsprofiel, het SOP:

-leerlingen waarvan de ontwikkeling stagneert;

-leerlingen die voor zichzelf, medeleerlingen, leerkrachten of andere teamleden structureel een bedreiging vormen en wanneer de andere leerlingen zich niet meer veilig voelen;

-leerlingen die niet meer aanspreekbaar zijn en wanneer ouders het probleem niet erkennen en/of geen hulp willen inroepen of voor hulp opstaan;

- leerlingen die zeer leerkrachtafhankelijk zijn en veel individuele aandacht nodig hebben;
- leerlingen die moeite hebben om zelfsturing aan te brengen en de leerkracht hierbij bijna volledig nodig hebben;
- leerlingen die volledig doof of blind zijn;
- leerlingen waarvan de communicatie met ouders ernstig verstoord is en waardoor er geen vertrouwensrelatie meer is.

Voor een dergelijke leerling zullen wij altijd extra ondersteuning aanvragen op basis van een groeidocument, dan wel een toelaatbaarheidverklaring voor het speciaal basisonderwijs. We zoeken samen een geschikte lesplek op een andere basisschool, een school voor speciaal basisonderwijs, of in het speciaal onderwijs. Het samenwerkingsverband speelt in dat geval een bemiddelende en besluitvormende rol. Zij geeft dan een toelaatbaarheidsverklaring af, waarmee een leerling toelaatbaar geacht wordt op een andere, bijzondere vorm van onderwijs. Bij het toelaatbaar achten van een leerling voor een andere vorm van onderwijs kijken we altijd goed naar de individuele situatie van het kind en de omstandigheden. De deskundigheidscommissie van het samenwerkingsverband speelt hierin een belangrijke rol. Zij maken een zorgvuldige afweging en nemen daarin o.a. de visie van de ouders, de leerkracht en deskundigen zoals een orthopedagoog mee.

HET MULTIDISCIPLINAIR OVERLEG

Vier keer per jaar komt een team van deskundigen bij elkaar voor een multidisciplinair overleg, het MDO. Dit team wordt gevormd door de drie intern begeleiders, de schoolarts, de schoolmaatschappelijk werker, de ambulante begeleider van het samenwerkingsverband, de ouders van een te bespreken leerling, eventueel de leerling zelf. Ook andere externen die betrokken zijn bij een leerling of die deskundig zijn op een bepaald gebied kunnen uitgenodigd worden voor een vergadering van het MDO, bv. de leerplichtambtenaar, de medewerker van het sociaal jeugdteam, een orthopedagoog of psycholoog,

In het MDO worden kinderen besproken die extra zorg nodig hebben, hetzij op cognitief gebied, hetzij voor wat betreft het gedrag. De zorg die wij ervaren dan wel die geboden moet worden is van dien aard, dat we de consultatie en/of interventie van derden noodzakelijk achten. Een leerling waarvoor we extra ondersteuning bij het bestuur, dan wel een toelaatbaarheidsverklaring bij het samenwerkingsverband aanvragen, moet procedureel ook in het MDO besproken zijn. Het MDO wordt gecoördineerd door Inger Huls, directeur.

EERSTE DESKUNDIGE

Sinds januari 2019 moet de eerste deskundige die tekent voor een TLV afkomstig zijn van het samenwerkingsverband. Deze deskundige vragen wij tijdig aan om met ons mee te kijken en te denken over de aanpak en het aanbod voor een leerling. Pas als de eerste deskundige ook van mening is dat een kind beter af is op het S(B)O gaan we over tot de aanvraag.

Ouders geven toestemming voor de inzet van de eerste deskundige. Deze wordt ook alleen aangevraagd als er al een groeidocument aanwezig is. De eerste deskundige sluit eventueel aan bij het MDO als onderwijsspecialist.

CENTRUM JEUGD-EN GEZIN

Al Qalam heeft een stedelijke functie d.w.z.: de leerlingen komen uit alle wijken van Gouda. Dit brengt met zich mee dat we niet vanzelfsprekend bij één Centrum voor Jeugd en Gezin zijn aangesloten. De medewerkster van het Sociaal Team Jeugd Oost – Yasmine Geul - is in principe het aanspreekpunt voor onze school. Door de positionering van onze school in de gehele gemeenschap van Gouda kunnen ook medewerkers van andere sociale jeugdteams in de stad kunnen deelnemen aan het MDO of aan zorggesprekken met ouders. Medewerkers van het Sociaal Jeugdteam kunnen ook deelnemen aan het overleg van het MDO teneinde te komen tot: 'één gezin, één plan'.

DE SCHOOLARTS

Pernille Kruse is vanuit de GGD aan Al Qalam verbonden als schoolarts. Zij screent alle leerlingen in groep 2 en 7. Mevrouw Kruse neemt ook deel aan het MDO en kan indicaties verstrekken voor bijzondere hulpverlening, bv. plaatsing bij de buitenschoolse therapeutische opvang De Vlinder.

SCHOOLMAATSCHAPPELIJK WERK

Via de stichting Kwadraad is er een medewerkster, Alice Molenaar - bij Al Qalam een aantal uur per week werkzaam als schoolmaatschappelijk werkster. Schoolmaatschappelijk werk is een laagdrempelige voorziening, die er op gericht is om problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. De schoolmaatschappelijk werkster geeft advies, ondersteuning en kortdurende hulp aan kinderen en hun ouders. Indien nodig begeleidt zij naar andere vormen van hulpverlening. De aangeboden hulp door de schoolmaatschappelijk werkster is vertrouwelijk en kosteloos. Ouders kunnen zelf contact opnemen met Alice, haar inzet kan ook geadviseerd worden door leerkrachten en intern begeleiders.

LOGOPEDIE

Periodiek screent de logopediste van de GGD de kleuters in groep 2. Voor behandelingen dienen ouders zelf via de huisarts een verwijzing te halen. Met die verwijzing kunnen ouders een logopediste benaderen voor behandeling van hun kind.

FYSIOTHERAPIE

Fysiotherapeute Esther van Schaik-Dijcks- in dienst van kinderfysiotherapie Van Schaik – verzorgt een aantal uur per week fysiotherapie op school. De behandelingen worden vergoed door de zorgverzekering.

